

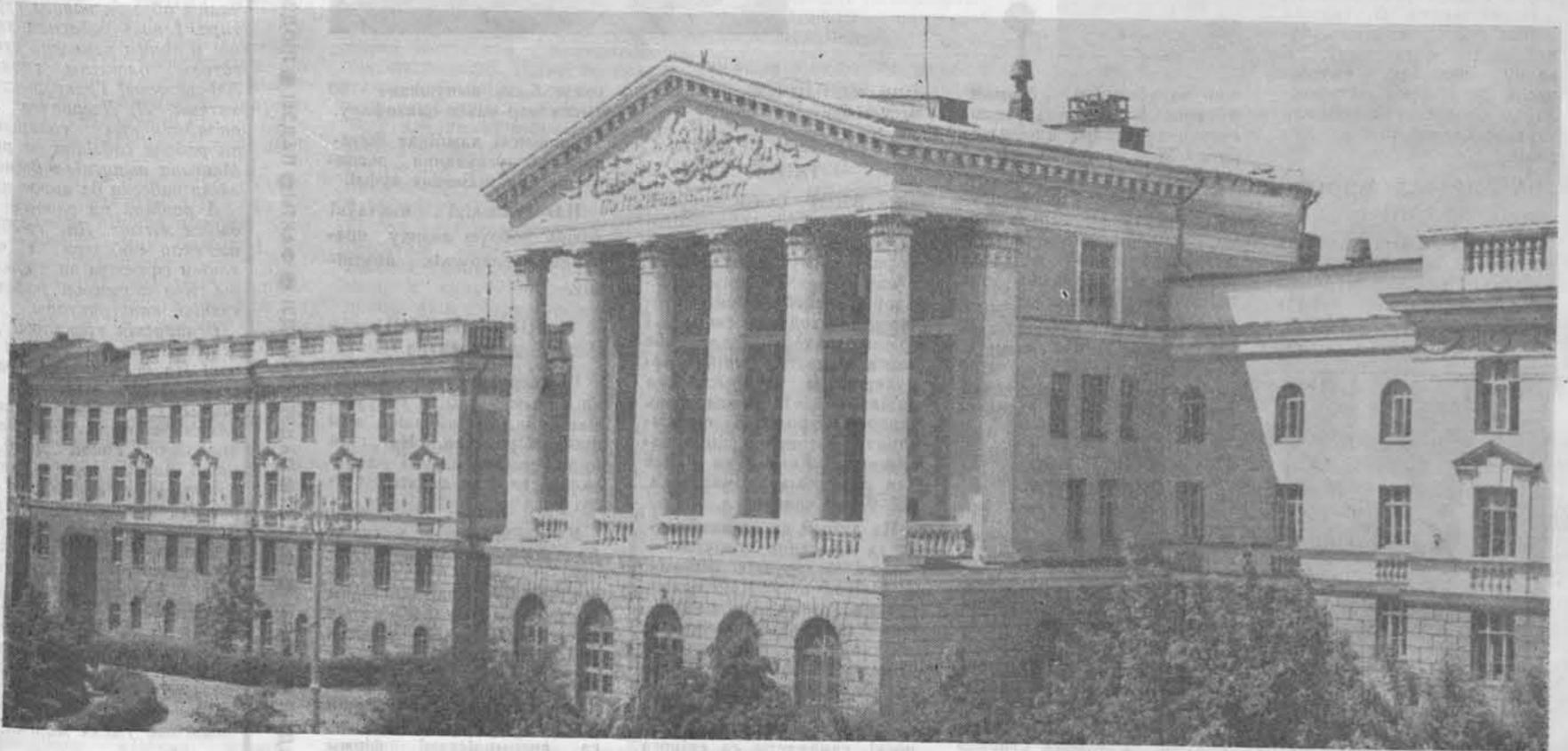
Голас Радзімы

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЬЯЖОМ

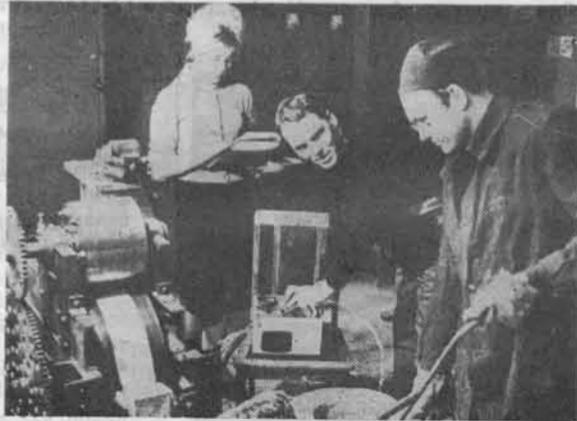
№ 9 (1067), Саканік 1969 г.

Год выдання 14-ы

Цана 2 кап.

На верхнім здымку — будынак Беларускага дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга політэхнічнага інстытута. Унізе — заняткі ў інстытуцкіх лабараторыях.

ІНСТЫТУТ РЫХТУЕ ІНЖЫНЕРАЎ

«У 1960 годзе пасля заканчэння нашага інстытута я прыехаў у Мухтую. Было такое сібірскае сяло. Пішу «было», бо найсці яго можна толькі на старых картах. Зараз на яго месцы — горад Ленск! Сапраўдны горад, з каменнымі дамамі, водазабеспячэннем, шырокаэкранымі кінатэатрамі, асфальтаванымі вуліцамі і іншымі атрыбутамі сучасных гарадоў. Побач вырас порт. Будавалася ўсё гэта з удзелам выпускнікоў БПІ. Сярожа Гарбаченка будаваў горад, я — порт... Зараз еду галоўным інжынерам на Айхал, а калі пачнецца будаўніцтва Калымскай ГЭС — пайду туды».

Гэтыя радкі ўзяты з пісьма выпускніка Беларускага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга політэхнічнага інстытута Уладлена Бухмана. Дзевяць год назад Уладлен з групай таварышаў падалі заяву аб накіраванні іх на будаўніцтва Вілюйскай ГЭС, якая павінна была забяспечыць энергіяй алмазныя промыслы Якуцкай АССР.

І вось зараз хлопцы, якім толькі-толькі споўнілася па трыццаць, займаюць адказныя пасады на буйнейшых будоўлях нашай краіны.

На многіх прамысловых аб'ектах Савецкага Саюза выдатна зарэкамендавалі сябе выпускнікі БПІ, не гаворачы ўжо аб нашай рэспубліцы, у якой няма літаральна ніводнага прадпрыемства, ніводнай будоўлі, дзе не працавалі б выхаванцы гэтай самай буйной у Беларусі навучальнай установы. Міністр прамысловага будаўніцтва БССР І. Жыжаль, галоўны канструктар Беларускага аўтазавада З. Сіроткін, намеснік галоўнага канструктара Мінскага аўтазавада Л. Гілелес і многія іншыя выдатныя людзі рэспублікі — выпускнікі БПІ. А ўсяго інстытут даў краіне 22 000 спецыялістаў.

Беларускі політэхнічны быў створаны ў 1933 годзе. Тады ў ім займалася 1 200 студэнтаў, а зараз інстытут мае больш 1 200 выкладчыкаў. Сярод іх

члены-карэспандэнты АН БССР, дактары тэхнічных навук, прафесары Пётр Яшчырыцын, Фёдар Апейка, Альберт Вейнік і іншыя віднейшыя вучоныя.

Энергетыкі і механікі, аўта-трактарабудуўнікі і гідратэхнікі, інжынеры-тэхнолагі і інжынеры-педагогі — па 35 спецыяльнасцях рыхтуе інстытут сваіх выхаванцаў. Дарэчы, інжынерна-педагагічны факультэт, які выпускае выкладчыкаў для тэхнікумаў і прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў, з'яўляецца пакуль адзіным у нашай краіне, ды і не толькі ў нашай. Прафесар Эльмала з Каіра, які наведваў нядаўна БПІ, сказаў: «Я знаёміўся з сістэмай навучання ў тэхнічных вуні Англіі, Францыі, Італіі і іншых краін, але нідзе не бачыў такога патрэбнага і карыснага факультэта, як ваш інжынерна-педагагічны. Мы абавязкова ўлічым ваш вопыт пры стварэнні ў сябе аналагічнай навучальнай установы».

Штогод студэнты БПІ пры-

маюць удзел у конкурсах ВДНГ у Маскве і атрымалі ўжо не адзін дыплом за лепшую студэнцкую работу. Прымяняць на практыцы свае веды будучыя інжынеры могуць, яшчэ знаходзячыся ў сценах інстытута, — многія з іх бяруць тэмы дыпломных і курсавых работ, непасрэдна звязаныя з патрэбамі вытворчасці.

Паўнакроўным жыццём жывуць студэнты БПІ. Не раз адзначаліся на рэспубліканскіх, саюзных і нават міжнародных аглядах кінатэатраў, створаных аматарамі інстытута. На вячэрах студэнцкіх вечарах паказваюць сваё майстэрства спевакі і танцоры, з поспехам праходзяць спектаклі драматычнага калектыву, канцэрты аркестра народных інструментаў і джаза. Вакальная група выязджала на гастролі ў Польшчу і ГДР. Адэсітаў паланіла агністая беларуская «Лявоніха» ў выкананні інстытуцкіх танцораў. Вось і зараз толькі што вярнуўся з Казані, з фестывалю тэхнічных

вуні «Волга-69», тэатр мініяцюр і прывёз дзве граматы і два дыпломы пераможцаў.

Словам, кожнаму, акрамя вучобы, знаходзіцца справа па душы, а ўсяго на 13 факультэтах інстытута займаецца 19 000 студэнтаў!

Карпусы БПІ шырока раскінуліся паміж праспектам Леніна і вуліцай Якуба Коласа і разам з інтэрнатамі ствараюць цэлы студэнцкі гарадок. У пасляваенны час пабудавана 60 000 квадратных метраў вучэбна-вытворчых плошчаў і 20 000 квадратных метраў жылля для студэнтаў, якія прыехалі ў Мінск з розных куткоў рэспублікі.

Пройдзе нямнога часу, і рукамі васьмі гэтаў юнакоў і дзяўчат, што гаманлівымі натоўпамі запаўняюць калідоры і аўдыторыі інстытута, будуць узведзены новыя гарады і гіганцкія заводы, іх волі і ведам будуць падпарадкоўвацца і каварныя палескія багны, і неўтаймаваныя рэкі Сібіры.

**ДЛЯ БУДОУЛЯУ
ГОРАДА І ВЕСКІ**

Першую прадукцыю выпусціў Смаргонскі камбінат сілікатных вырабаў. Пігант будаўнічай індустрыі будзе выдаваць у год 60 мільёнаў штук сілікатнай цэглы, 50 тысяч кубаметраў сценавых блокаў з ячэйстага сілікату і 150 тысяч кубаметраў зборных буйнаразмерных канструкцый і дэталю з бэсцэментных бетонаў. Нарощваюць магутнасці і іншыя прадпрыемствы будаўнічых матэрыялаў. К канцу пяцігодкі вытворчасць будаўнічых матэрыялаў у Гродзенскай вобласці ўзрастае больш чым у два разы.

**ПА АДРАСАХ МНОГІХ
КРАІН**

Машыны і абсталяванне з маркі «Зроблена ў СССР» шырока вядомы за рубяжом. Савецкія знешнегандлёвыя арганізацыі прада-

Выдатна пачалі віцебскія дываноўшчыкі чацвёрты год пяцігодкі. На ўсю рэспубліку прагучаў іх заклік зрабіць 1969 год Ленінскім годам ударнай работы, годам высокай прадукцыйнасці працы.

НА ЗДЫМКАХ:

1. Бригадзір асмінстэрскага ўчастка Герой Сацыялістычнай Працы П. КЛІМКОУ за праглядам гатовай прадукцыі.
2. Адна з лепшых ткачых жакардавага ўчастка Валянціна БУЛАХ.

Фота Г. УСЛАВАВА.

Добра абсталяваны кабінеты і лабараторыі ў Мінскім інстытуце замежных моў. **НА ЗДЫМКУ:** студэнтка факультэта англійскай мовы Людміла ПІЕТУХ на занятках у зале праслухоўвання.

Фота Ю. НІКАЛАЕВА.

юць зарубежным фірмам аўтамабілі, металарэзныя станкі, трактары, дарожна-будаўнічыя машыны, экскаватары.

Добрай славай у замежных пакупнікоў карыстаюцца нашы радыёпрыёмнікі і фотаапараты. 45 мільёнаў іншаземцаў звяраюць час па савецкіх гадзінніках.

Праблемам далейшага развіцця экспарту савецкіх машын і абсталявання была прысвечана навуковая канферэнцыя, якая адбылася ў Маскве.

**УСПАМІНЫ
НЯМЕЦКАГА
АНТЫФАШЫСТА**

Аб дзеяннях нямецкіх антыфашыстаў у час Вялікай Айчыннай вайны расказвае ў кнізе «Мы сталі камуністамі», якую рытуе да друку выдавецтва «Беларусь». Яе аўтар Гуга Барс разам з беларускімі партызанамі вёў вялікую работу па выкрыццю акупантаў, удзельнічаў у баях супраць фашыстаў.

Цяпер Гуга Барс працуе дырэктарам Дзяржаўнага ансамбля танца ГДР. Ён прыязджаў у Мінск, сустракаўся тут з таварышамі па сумеснай барацьбе — бы-

лымі партызанамі, наведваў месцы баёў.

**ПРЫГОЖА, ЗРУЧНА,
ТАННА**

На ВДНГ СССР змоўклі гаваркія фантаны, апусцелі заснежаныя сады і алеі, але па-ранейшаму мнагалюдна ў павільёнах. Тысячы масквічоў і гасцей сталіцы штодзень прыходзяць сюды, і кожны знаходзіць для сябе многа цікавага. Вялікай папулярнасцю карыстаецца павільён «Прамысловасць тавараў народнага спажывання», дзе праводзіцца пастаянная выстаўка «Усё для дабрабыту чалавека, усё ў імя чалавека».

На адным са стэндаў аддзела «Адзенне і абутак» — мадэлі беларускіх фабрык. З вялікай цікавасцю наведвальнікі выстаўкі аглядаюць прадукцыю мінскага абутковага аб'яднання «Прамень». Абутнікі фірмы выпускаюць прыгожыя тупфлі з хрому для жанчын і танныя, для паўсядзённай носкі, сандалеты са свінога хрому для мужчын.

Лідская абутковая фабрыка прадставіла сціплы, але неабходны абутак — жаночыя пантофлі з ільнянога палатна і падэшвай з порыстай гумы. У мінулым

годзе было выпушчана 50 тысяч пар такіх пантофляў.

Слонімска камбінат бытавога абслугоўвання экспануе летнія жаночыя тупфлі.

Наведвальнікі выстаўкі даюць добрую ацэнку прадукцыі беларускіх абутнікоў.

**«ФОРД» ПРОСІЦЬ
ЛІЦЭНЗІЮ**

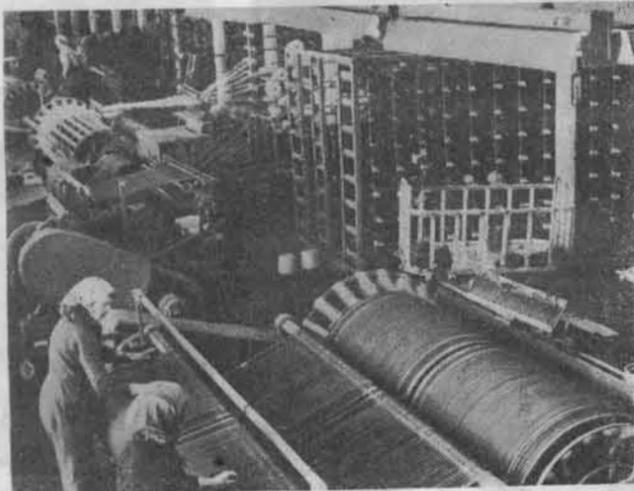
Шасцерні і зорачкі шырока прымяняюцца ва ўсіх машынах. Вырабляліся яны шляхам рэзання. На гэта ішло шмат часу і дапуськалася вялікая страта металу.

У лабараторыі механікі Аддзела фізікі неразбураючага кантролю Акадэміі навук БССР распрацаваны новы спосаб вырабу гэтых фасонных дэталей шляхам радыяльнай штампоўкі.

Адбылася сустрэча беларускіх спецыялістаў, якія распрацавалі гэты працэс, са спецыялістамі фірмы «Форд». Прадстаўнікі фірмы былі падрабязна азнаёмы з новым метадам вытворчасці зорчак ланцуговых перадач на заводзе «Гомсельмаш», дзе на аснове праектна-канструктарскіх распрацовак, выкананых у аддзеле, пабудаваны новы цэх па штампоўцы гэтых дэталей.

Пасля агляду працэсу кіраўнік новых метадаў вытворчасці фірмы «Форд» пан М. Говард даў высокую ацэнку гэтаму спосабу і паведаміў, што фірма зацікаўлена ў прымяненні новаўвядзення на сваіх прадпрыемствах.

Гэты працэс ужо запатэнтаваны ў ЗША, Англіі, Францыі, Швейцарыі, Бельгіі, Індыі і Канадзе. У цяперашні час вядуцца перагаворы з 9 замежнымі фірмамі, якія маюць намер набыць ліцэнзію на штампоўку па метаду мінскага вучонага.

**Ёсць
700-тысячны
трактар!**

Добгачаканы момант прыйшоў тады, калі на канвеер былі пакладзены першыя дэталі. Гэта былі асаблівыя дэталі, на іх рабочыя глядзелі з вялікай павагай.

Усё больш і больш вызначаліся абрысы новага трактара. І вось радасная хвіліна: у канцы канвеера стаіць гатовы блакітны трактар. 700-тысячны! Трактарыст-абкатчык Л. Дзеравяга пад апладысменты таварышаў на рабоце садзіцца за руль. Машына выпусціла дымок і лёгка пабежала да варот цэха.

А раніцай на заводзе адбыўся мітынг. Да трыбуны пад'ехаў «юбіляр» з чырвоным сцяжком на радыятары. Яго акружылі рабочыя, тэхнікі, канструктары.

Беларускія трактары! Дзе іх толькі не сустрачеш цяпер! Па гэтай планеце развіліся гэтыя выдатныя машыны. Сапраўды: звыш 50 замежных адрасатаў чалінае завод. Такой папулярнасці пазайздросціць любое прадпрыемства, нават старо. Цяпер кожны суткі з галдойнага канвеера сыходзіць 300 машын. Завод перакрываў ужо сваю праекцыю магутнасць. Вось некалькі цікавых лічбаў. За 15 гадоў, што папярэднічалі цяперашняй пяцігодцы, завод выпусціў 454 тысячы трактараў. За 1966—1970 гады прадпрыемства дасць краіне звыш 390 тысяч машын.

БАЯВОЕ БРАТЭРСТВА

Споўнілася 25 год з дня фарміравання ў Савецкім Саюзе знішчальнага авіяпалка з французскіх добраахвотнікаў «Нармандыя — Нёман». Яго лётчыкі ў чэрвені—ліпені 1944 года ўдзельнічалі ў вызваленні Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Герой Савецкага Саюза, лётчык № 1, як яго называлі ў тыя гады, М. Громаў у гады вайны камандаваў першай паветранай арміяй, у саставе якой быў полк «Нармандыя — Нёман». Ён з павагай гаворыць пра смельцаў французскіх пілатаў.

Наведвальнікі Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны з цікавасцю знаёмяцца тут з матэрыяламі аб баявым братэрстве савецкіх і французскіх воінаў. Сярод экспанатаў у музеі выстаўлены рухавік самалёта французскага лётчыка Жака Гастона, які загінуў у баі за Барысаў.

**ИНДУСТРИЯ
ПЛОДО-
РОДИЯ**

Беседа с министром химической промышленности СССР Леонидом КОСТАНДОВЫМ

Химизация сельского хозяйства. Как она осуществляется в СССР, каково современное состояние индустрии плодородия и ближайшие перспективы ее развития? Корреспондент АПН Николай Пантелеев попросил рассказать об этом министра химической промышленности СССР Леонида Костандова.

Министру 53 года. Трудиться он начал пятнадцати лет. Был машинистом хлопкового завода, бригадиром в цехе шелкоткальной фабрики. После окончания Московского института химического машиностроения в 1949 году возглавил Чирчикский (Узбекистан) электромеханический комбинат. Затем — ответственные посты в химической индустрии.

Он депутат Верховного Совета СССР, кандидат в члены ЦК КПСС. За выдающиеся труды в области науки и техники ему присуждены Ленинская и Государственная премии.

— Вам приходилось когда-либо бывать на химических предприятиях? — спросил меня министр в начале беседы. Я сказал, что знаком с производствами Новомосковского комбината, которые размещены у истоков Дона, в двухстах пятидесяти километрах на юг от Москвы.

— Судьба этого предприятия во многом схожа с биографией всей советской химической индустрии. — сказал Леонид Костандов. — Сооружать его начали в годы первой пятилетки, когда государство взяло курс на индустриализацию страны. Строителями были главным образом крестьяне окрестных областей. Им же предназначалась и будущая продукция предприятия. Поэтому, очевидно, и называли завод «крестьянским».

Лопаты и носилки, тачки и деревянные повозки были тогда главной строительной «техникой». Но уже через три года завод стал выпускать аммиачные удобрения. Так началась его первая жизнь.

Немецкие фашисты взорвали комбинат, и свою вторую жизнь он начал еще в годы войны, после изгнания оккупантов. В последнее десятилетие на предприятии произошли большие перемены — оно полностью реконструировано. Появились новые производственные корпуса, оснащенные современным оборудованием. Вместо дефицитного дальнепривозного металлургического кокса сырьем для производства азотных удобрений стал природный газ.

Так началась третья, наиболее полнокровная жизнь Новомосковского комбината. Он значительно увеличил производство удобрений, расширил их ассортимент, улучшил качество. За десять лет выпуск продукции возрос в пять раз.

Преобразования, которые произошли на Новомосковском комбинате, типичны для всей промышленности минеральных удобрений СССР.

Перед первой пятилеткой, в 1928 году, в Советском Союзе было выпущено 135 тысяч тонн минеральных удобрений (в условных единицах), в 1968 году их производство превысило 43 миллиона тонн.

Минеральная химическая промышленность превратилась в мощный фактор технического прогресса. По выпуску минеральных удобрений, а также серной кислоты, кальцинированной соды, синтетического аммиака СССР давно уже вышел на первое место в Европе. Минеральных удобрений Советский Союз выпускает сейчас больше, чем Англия, Франция и ФРГ, вместе взятые.

Советские геологоразведчики открыли практически неиссякаемые запасы сырья, в том числе Хибинские апатитонефе-

линовые месторождения, богатейшие кладовые калийных солей у Соликамска, а также и у Солигорска (Белоруссия), фосфоритов в районе хребта Кара-Тау (Казахстан) и многие другие. Верхнекамское месторождение калийных солей не имеет себе равных. Крупнейший в мире запольный комбинат «Апатит» в ближайшие годы доведет добычу ценного фосфорного сырья до 15 миллионов тонн в год.

Неоценимую услугу оказывают химикам труженикам сельского хозяйства. Они с каждым годом увеличивают производство, расширяют ассортимент и улучшают качество минеральных удобрений, а также химических средств защиты растений; животноводческие фермы получают все больше синтетических белков, витаминов и антибиотиков, способствующих неуклонному повышению продуктивности животноводства.

— В последние годы, — подчеркивает министр, — особенно быстро развивалась индустрия минеральных удобрений.

Сейчас в 37 пунктах СССР строятся новые и расширяются действующие заводы по выпуску азотных удобрений. Основным сырьем для их производ-

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

Шмат замежных студэнтаў вучыцца ў навучальных установах Беларусі. Аб іх стараннай вучобе, працы, адпачынку расказвае кніга «Нам стала роднай Беларусь», якую нядаўна выпусціла выдавецтва «Вышэйшая школа». У гэтым зборніку можна прачытаць расказы прадстаўнікоў многіх краін свету. Яны выказваюць захапленне выдатнымі дасягненнямі савецкага народа, сваю ўдзячнасць краіне Савецкай за бескарыслівую дапамогу.

У кнізе некалькі раздзелаў. У кожным з іх свае тэматыка. Многія аўтары ўжо закончылі вучобу ў Беларусі, атрымалі спецыяльнасць і з даўняй радзімы пішуць пісьмы выкладчыкам, сябрам і знаёмым. Іх шчырыя лісты змешчаны ў раздзеле «Пісьмы сяброў».

Некалькі гадоў таму назад пры Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У. Леніна быў створан падрыхтоўчы факультэт. Тут у асноўным займаюцца юнакі і дзяўчаты з братняга В'етнама. Аб сваіх успамінах, аб сяброўстве з савецкімі студэнтамі яны расказваюць у раздзеле «Наш падрыхтоўчы». Многія з іх напісалі аб Мінску і гасціннасці мінчан.

Замежныя студэнты з цікавасцю вучаюцца жыццё і дзейнасць Уладзіміра Ільіча Леніна. Іх расказы, думкі, разважанні надрукаваны ў раздзеле «Вечна жывы». Зборнік з густам аформлены, ілюстраваны фотаздымкамі.

I. АСКІРКА.

Два тыдні ў Барысаўскім гарадскім доме культуры імя М. Горкага экспанавалася выстаўка мастацкіх вырабаў Патсдамскай акругі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. На ёй былі прадстаўлены нацыянальнае адзенне, прадметы са шкла, дрэва, керамікі, гравіру, малюнка, фатаграфіі і г. д.

Выстаўка выклікала ў наведвальнікаў вялікую цікавасць. За два тыдні яе наведала звыш 5 тысяч чалавек. Выстаўка нямецкіх сяброў бабывае ў іншых гарадах Беларусі.

II. БАРОДКА.

Фёдар Сяргеевіч Лукашэвіч, здаецца, не адчувае цяжару сваіх сямідзесяці год. Яго рухі такія энергічныя, а ў позірку столькі жыццяр-

даснасці, што прыемна на чалавека паглядзець.

— Разумею, — кажа ён усміхаючыся, — пісьмо толькі што атрымаў ад сына з Ленінграда. Кандыдацкую дысертацыю абараніў. Вучоным стаў...

Анатоль Лукашэвіч скончыў аспірантуру Ленінградскага Інстытута папяровай прамысловасці. Раней ён працаваў у Слоніме на кардоннай фабрыцы «Беларусь». Быў электрамонтэрам, добрым рацыяналізатарам. Прыгледзеліся да яго на прадпрыемстве і далі накіраванне ў Інстытут. Прайшло некалькі год — і манцёр стаў кандыдатам тэхнічных навук. Бацька ганарыцца сваім сынам, а калі ў чалавека радасць, дык і старасць яму не бяда.

Старэйшы сын Фёдар быў сушыльшчыкам на кардоннай фабрыцы «Беларусь», скончыў цэлолозна-папяровы тэхнікум, стаў майстрам, а потым вылучылі яго на пасаду галоўнага інжынера кардоннай фабрыцы «Альхоўка». Выбралі Фёдара дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

Бацька тады хадзіў па пасёлку з высока ўзнятай галавой, дзяліўся з кожным сваёй радасцю.

— Мой Фёдар, ведаеце, член урада... А мяне ў свой час не падпускалі нават да канюшняў графа Паслоўскага...

Сёлета Фёдар скончыў вышэйшую партыйную школу ў Мінску. Самы малодшы сын у Савецкай Арміі, выдатнік баявой і палітычнай падрыхтоўкі. Нядаўна пісьмо ад камандзіра часці прыйшло на імя бацькоў, у ім падзяка за сына.

M. РЫМАЧ.

Слоні́мскі раён.

Коханаўская сярэдняя школа адзначыла 100-гадовы юбілей.

Адкрыта яна была ў кастрычніку 1868 года ў маленёк пакойчыку валаснога праўлення. Тады ў ёй навучалася каля 30 хлопчыкаў і адна дзяўчынка.

Настаўніку Коханаўскай школы дырэкцыя народных вучылішчаў у год плаціла 100 рублёў, а на ўтрыманне школы ў год выдаткоўвалася 54 рублі. На гэтыя мізэрныя сродкі нават самая маленькая школа не магла існаваць, і сялянская абшчына вымушана была збіраць для сваёй школы па 75 рублёў у месяц.

тне производства минеральных удобрений увеличиваются в 1969 году на 55 процентов. В этом году намечено ввести в действие мощности почти на тринадцать миллионов тонн, или в два-два с половиной раза больше, чем вводилось в последние годы. Подобных масштабов прироста мощностей мировой практика еще не знала. Химики поставят сельскому хозяйству минеральных удобрений на 2,7 миллиона тонн больше, чем в 1968 году. Это позволит наряду с более полным обеспечением удобрениями посевных площадей технических культур выделять больше удобрений для внесения в почву под зерновые и кормовые культуры.

К концу 1972 года мощности по выработке удобрений возрастут на 48 миллионов тонн. Тем самым создается возможность почти удвоить выпуск удобрений по сравнению с 1968 годом.

Намечен также значительный рост мощностей по выпуску химических средств защиты растений. В ближайшие четыре года они увеличатся с 345 до 523 тысяч тонн. Удвоится и производство гербицидов.

(АПН).

За гады Савецкай улады школу скончылі многія выдатныя людзі. Гэта Э. Аленкі — кандыдат медыцынскіх навук, Г. Крывіцкі і Н. Лепашыньскі — кандыдаты тэхнічных навук, А. Петрашкевіч — кандыдат гістарычных навук, В. Кожар — кандыдат эканамічных навук.

Многія выпускнікі школы сталі аграномамі, урачамі, інжынерамі, настаўнікамі. За добрасумленную працу многія з іх узнагароджаны ордэнамі і медалямі.

Зараз у Коханаўскай сярэдняй школе навучаецца 475 вучняў і працуе 35 настаўнікаў. Школа размешчана ў дабротным, прасторным і светлым будынку.

A. МАЗУР.

Талачынскі раён.

На вуліцах Драгічына часта можна ўбачыць юнакоў і дзяўчат у фарменнай вопратцы. Гэта навучэнцы сельскага прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча.

Каля васьмі тысяч выпускнікоў вучылішча водзяць трактары на саўгасных і калгасных палетках. У вучылішчы займаецца каля 700 чалавек.

Нядаўна на тэрыторыі вучылішча з'явіўся шматпавярховы дом. Гэта інтэрнат. У хуткім часе ён будзе здадзены ў эксплуатацыю. Тут будуць створаны ўсе ўмовы для жыцця, адпачынку, а таксама вучобы, бо ў інтэрнаце размешчана чытальня зала і бібліятэка. У вучылішчы ёсць шматлікія лабараторыі і кабінеты, свой вопытны ўчастак.

Выкладанне вядуць у вучылішчы 25 выкладчыкаў, з якіх 20 маюць вышэйшую адукацыю, 32 майстры вытворчага навучання.

Вучылішчу споўнілася пятнаццаць гадоў. Яно рыхтуе добрых спецыялістаў для сельскай гаспадаркі.

A. МАРЦІНОВІЧ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

«Мы из БПИ», — с гордостью говорят парни и девушки, занимающиеся в Белорусском политехническом институте, самом крупном учебном заведении республики, основанном в 1933 году. За время своего существования институт дал стране 22 000 специалистов: энергетиков, механиков, гидротехников и др. Выпускники БПИ зарекомендовали себя с самой лучшей стороны на многих промышленных объектах Советского Союза. Что же касается нашей республики, то здесь без них не обходится ни одно строительство, ни одно предприятие. Теперь на 13 факультетах института занимается 19 000 студентов. Им передают свои знания свыше 1 200 преподавателей, среди которых члены-корреспонденты АН БССР, доктора технических наук, профессора Петр Яцерицын, Федор Опейко, Альберт Вейник и другие видные ученые («ИН-

СТЫТУТ РЫХТУЕ ІНЖЫНЕРАЎ», 1 стр.).

В Белорусское товарищество по культурным связям с соотечественниками за рубежом приходят многочисленные письма, в которых рассказывается о том, как отметили золотой юбилей Советской Белоруссии наши соотечественники в различных странах мира. Сейчас патристические организации соотечественников приступили к подготовке к столетию со дня рождения В. И. Ленина («НАША АГУЛЬНАЕ СВЯТА», 4 стр.).

Андрей Крушина попал в плен после боя под молдавской деревней Дорешти. Допрос вел фашистский офицер в присутствии солдат и своими издевательскими вопросами словно хотел доказать им, что те, против кого ведет войну Германия, вовсе не люди, а дикари, что у немцев есть полное право уничтожать таких, как этот пленный. А Андрей думал только о том, как добраться до гранат, которые лежали на дне его противогазной сумки. И вот, когда офицер потребовал у него документы, Андрей открыл свою сумку, и через мгновение в обеих его руках сверкнули ребристые гранаты. Перед тем, как раздался взрыв, он успел сказать только два слова: «Я коммунист». Рассказ из фронтового блокнота Михаила Горбачева «ДВА СЛОВА» помещен на 5 стр.

Польский журнал «3 поля вальки» («С поля боя») начал публиковать воспомина-

ния известной писательницы и общественной деятельницы Ванды Василевской. Воспоминания подготовлены к печати сотрудниками Института истории партии. В Василевская, воспитанная в семье видного социалиста, была среди организаторов мероприятий в пользу МОПРа, участвовала в митингах протеста против политики буржуазного правительства. В начале второй мировой войны В. Василевская попадает в Советский Союз. На этом заканчивается первая часть воспоминаний («ВАНДА ВАСИЛЕВСКАЯ УСПАМІНАЕ...», 6 стр.).

Сегодня мы печатаем воспоминания А. Запотоцкого, известного деятеля чехословацкого рабочего движения, о вожде всемирного пролетариата, основателе Коммунистической партии и Советского государства, лидере III Коммунистического Интернационала Владимире Ильиче Ленине («І СЕННЯ ЖЫВЫ», 7 стр.). На международном конгрессе III Коммунистического Интернационала в Москве автор представлял левую оппозицию социал-демократической партии Чехословакии. Встречи с Владимиром Ильичом Лениным в ходе работы конгресса произвели на него неизгладимое впечатление, а беседы с ним убедили А. Запотоцкого, как и многих других делегатов, в правильности пути, который указывал Ильич и по которому теперь уверенно идут страны, строящие социализм.

На березе Свіслачы размясцілася пастаянна дзеючая Выстаўка дасягненняў народнай гаспадаркі Беларусі.

НА ЗДЫМКАХ:

1. Навейшая мадэль падоўжна-фрэзернага станка Мінскага завода імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.
2. Широка прадстаўлена на выстаўцы хімія рэспублікі. Экскурсавод павільёна Паліна ШАРШАНАВА знаёміць наведвальнікаў з экспанатамі.
3. У аддзеле культуры выстаўкі.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ства служит теперь природный газ. В связи с тем, что сеть газопроводов в стране с каждым годом расширяется, значительно улучшается и размещение предприятий азотной промышленности. Они строятся в основных сельскохозяйственных районах страны, это значительно сокращает дальность перевозок их продукции.

Только за последние восемь лет выпуск минеральных удобрений в стране возрос почти на тридцать миллионов тонн. Ежегодный абсолютный прирост их выпуска в истекшем пятилетии был почти на два миллиона тонн больше, чем в США.

В последние годы проведены широкие опыты по применению жидких удобрений — аммиачной воды и жидкого аммиака. При этом стоимость жидких удобрений, в пересчете на питательное вещество, несравненно ниже стоимости твердых, а использование питательных веществ растениями из жидких удобрений выше, чем из твердых.

— У индустрии плодородия большое будущее, — продолжает министр. — Она будет развиваться намного быстрее всей промышленности в целом. Капитальные вложения на разви-

З кожным годам прыгажэ наша сталіца. На мінскіх вуліцах вырастаюць светлыя карпусы новых жылых дамоў, і побач з імі ўсё больш становіцца кафэ, газетных кіёскаў і іншых лёгкіх, прыгожых збудаванняў з пластыка, шкла і металу. НА ЗДЫМКУ: вуліца Талбухіна сёння.

Фота
К. ЯКУБОВІЧА.

STORY OF MAGADAN

The city of Magadan is situated on the Sea of Okhotsk on the same parallel as Canada's Uranium City. It is the center of the Soviet Union's major gold-mining region, a region of nearly half a million square miles but with only two persons for every three square miles.

Some years ago when Magadan began building in earnest, Alaskan newspapers claimed the Soviet Union was developing a town that would soon die. The gold rush would end. But from the head of the Northeast Geological Administration I heard that Magadan has no intention of dying. The Magadan Region, he insisted, is the biggest area in the world where gold is still found in running water. Prospecting parties are sent out by the thousands every summer, and more deposits are found all the time. But with an eye to the future the Geological Administration is also thinking in terms of deep mining. Some promising sites have already been discovered. There is even talk of extracting gold at some time in the shallows of the Arctic.

Officials of Magadan have great plans for their region, though it is 90 per cent mountains and 100 per cent covered with a layer of permanently frozen soil. This permafrost poses its problems. I saw what it does to houses if they are placed on ordinary foundations. A few of the first log cabins to be built when the city was founded in the early thirties are still standing. But doors and windows slant as though earth tremors had knocked them out of line. The trouble is that any structure raises the temperature of the soil and induces melting. Then sections of the building begin to sink. The solution has been found in reinforced concrete piles. The building is put on stilts. This allows the air to circulate underneath and keep soil temperatures stable.

Some years ago I visited the industrial city of Norilsk in the central part of North Siberia. Norilsk is still farther north than Magadan. It lies within the Arctic Circle, close to the 70th parallel. When Norilsk decided to build an indoor swimming pool, it had to suspend the pool in an air pocket in the ground to keep the warm water away from the permafrost.

So Magadan is putting its new four- and five-story buildings on reinforced concrete stilts. Once the house is finished, you don't see the stilts. The area is walled in, leaving only ventilation holes. But when the building is going up, it does give the impression of walking away.

Another problem is inter-urban transportation. An experiment

was tried with a railroad, but the permafrost ruled it out. The solution for land travel appears to be motor highways. According to the Chief Engineer of the Northeast Gold Administration, who has been in this work for thirty years, a way has been found to lay a pavement that defies permafrost. The Region now maintains two and a half thousand miles of all-weather highway despite frosts of sixty below. Otherwise travel is by plane. Airlines criss-cross this vast region that extends all the way to the Bering Straits.

I saw a section of the paved road on a trip out of Magadan to a resort area 15 miles inland. The highway took us over hills and between hills. Some rose nearly 2,000 feet. Many were streaked with snow. Birches and cedars grew no higher than small bushes. The larches did slightly better because their roots spread horizontally instead of vertically.

On the way we stopped to see the huge bowl that brings Moscow TV programs to Magadan by way of communication satellites. But our destination was Sun Valley, one of the city's big recreation areas. Magadan even in mid-summer greets you with patches of snow on the hills that line Nagayev Bay. As our boat sailed up the 10-mile bay to the far end where the city sprawls on low hills, we were warned over the public address system not to be misled by the high June sun. A fog would come in by afternoon on a rising breeze from the Sea of Okhotsk and the temperature would tumble. But some distance from the sea the climate is milder. So Magadanners seek their recreation inland.

Sun Valley in March, April and May brings out skiers by the thousands. I was given the figure of seven or eight thousand on a Sunday. Protected by high hills, the valley draws enough heat from the sun to permit skiing on its slopes in bathing outfits. But in early June it is given over to the schools. Most of the children's camps are located in this paradise, where a fastflowing mountain stream gurgles between tall willows and poplars, and the moss-covered ground is sprinkled with violets.

The largest camp caters to 1500 children during the season. We also passed the brick cottages and playgrounds of many smaller camps. The boys and girls wore shorts and blouses. But sitting on the ground is out of the question. I had the sensation after a few minutes of sitting on ice. In fact, because of the permafrost the region has neither snakes nor frogs.

Magadan does well by its younger generation. Children in poor health are sent to resorts farther south. Parents pay little of the expense because accommodations are heavily subsidized by national social security.

From the head of a sport training center I heard about another facility to promote good health. The slim young man finished a P. T. college in West Siberia and was lured to Magadan by athletes he met at a national contest. He said there are three sport centers in the city catering to children of six to 17. The classes are after regular school hours, and coaching and equipment are free. More than half of the boys and girls in the city go to these centers. There's another free center for 18 to 25 year olds. The sports range from gymnastics, through track and field and boxing and wrestling, to skating and skiing.

The bus trip inland included stops at poultry farms and greenhouses. The only vegetables that can be grown outdoors are cabbages and potatoes. Greenhouses add onions, cucumbers and tomatoes. These hothouses are a fairly new development, the assistant head of the Region's Office of Agriculture told me, and the city is pushing it. But poultry and dairy farming, he said, are well advanced. The Region boasts the second best milk yield per cow in the northern areas of the country. The boggy tundra beyond the forest belt provides rich pastures for cattle as well as reindeer.

The stores of Magadan, I found, carried dairy products of all kinds. But no official suggested to me that the city might one day raise its own apples, cherries, peaches or grapes. Fruit will continue to make the eleven-hour plane trip from Central Asia.

A young and enthusiastic research secretary of the local Academy of Sciences Institute called my attention to a rather unusual problem that faces this part of the country. Experts are studying what must be done to make the environment more congenial in bleak northern regions. This is a field, he said, that science has practically ignored. No one knows yet how man is affected physically and psychologically by long periods of cold, by scanty vegetation, and by many winter months with only a few hours of daylight. It is still a question how long the working day should be, how often a vacation is needed, and how long that should be to keep a person in good spirits and good health.

These are vital considerations. According to the Institute official, no region in the world with such a climate is so rich as the Magadan. Gold is only one of its many valuable minerals. And since the Region still largely draws its population from other parts of the country, it knows it must offer good living as well as the much higher earnings it offers today.

L. YANKOVSKAYA.

Наша агульнае свята

У Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за мяжой прыйшло шмат пісьмаў, у якіх паведамляецца аб тым, як адзначылі залаты юбілей Савецкай Беларусі нашы суайчыннікі ў розных краінах свету.

Адзел Федэрацыі рускіх канадцаў горада Віндзара святкаванне 50-годдзя БССР прымеркаваў да навагодняга вечара, які адбыўся ў Рускім народным доме. Велізарная зала ўпрыгожана ёлкамі і гірляндамі жывых кветак. На сталах — беларускія і рускія стравы, прыгатаваныя рукамі кляпатлівых гаспадынь.

З дакладам «Залаты юбілей БССР» выступіў сакратар аддзела Міхаіл Макаравіч. Затым адбыўся канцэрт калектыву мастацкай самадзейнасці. Бурнымі апладысентамі была ўзнагароджана юная Сося Макаравіч за выкананне на акардзе беларускіх песень «Ты мне вясною прыснілася» і «Мінскі вальс».

Урачысты вечар, прысвечаны 50-годдзю Савецкай Беларусі, наладзілі ў Брэдфардзе (Англія) члены Славянскага таварыства. Присутныя пачулі даклад аб шляху, які прайшла рэспубліка за 50 год, убачылі кінафільм «Беларуская сюіта» і канцэрт мастацкай самадзейнасці, які складаўся з беларускіх песень і танцаў. «Слухаў беларускія песні, — піша наш зямляк, старшыня праўлення таварыства Мацей Райцаў, — і нібы бачыў родную старонку. Было б яшчэ больш радасна, калі б на такіх вечарах прысутнічалі беларускія артысты. Прышліце да нас хаця б некалькі чалавек. Усе выдаткі па іх утрыманню ў Англіі таварыства возьме на сябе».

У пачатку студзеня ў Бруселі, у клубе Цэнтральнага праўлення Саюза савецкіх грамадзян Бельгіі, адбыўся конкурс чытальнікаў, якія выконвалі творы беларускіх паэтаў і пісьменнікаў.

Вельмі цікава прайшоў вечар, прысвечаны 50-годдзю нашай рэспублікі, ва Украінскім рабочым доме ў Таронта, арганізаваны аддзелам ФРК горада. Зала на тры сотні месц была перапоўнена. Перад сабраўшымся выступіў генеральны сакратар Федэрацыі рускіх канадцаў Рыгор Акулевіч. Пасля даклада адбыўся вялікі канцэрт. Першае аддзяленне цалкам было складзена з беларускіх песень і танцаў. Хор, напрыклад, выконваў песні «Слудзія ткачы», «Як пагнала бабуленька куранятак пасці», «Ой, бярозы ды сосны», «Ой, ляцелі гусі з броду» і іншыя. Вечар закончыўся танцам «Бульба» ў пастаноўцы балерыны Фрыды Волкавай.

Больш трох гадзін працягваўся канцэрт беларускіх песень і танцаў у зале Рускага народнага дома аддзела ФРК у Вінпегу. Выступаў калектыв мастацкай самадзейнасці пад кіраўніцтвам Алены Чачкоўскай. Як хор, так і танцавальная група складаюцца ў асноўным з моладзі — дзяцей суайчыннікаў.

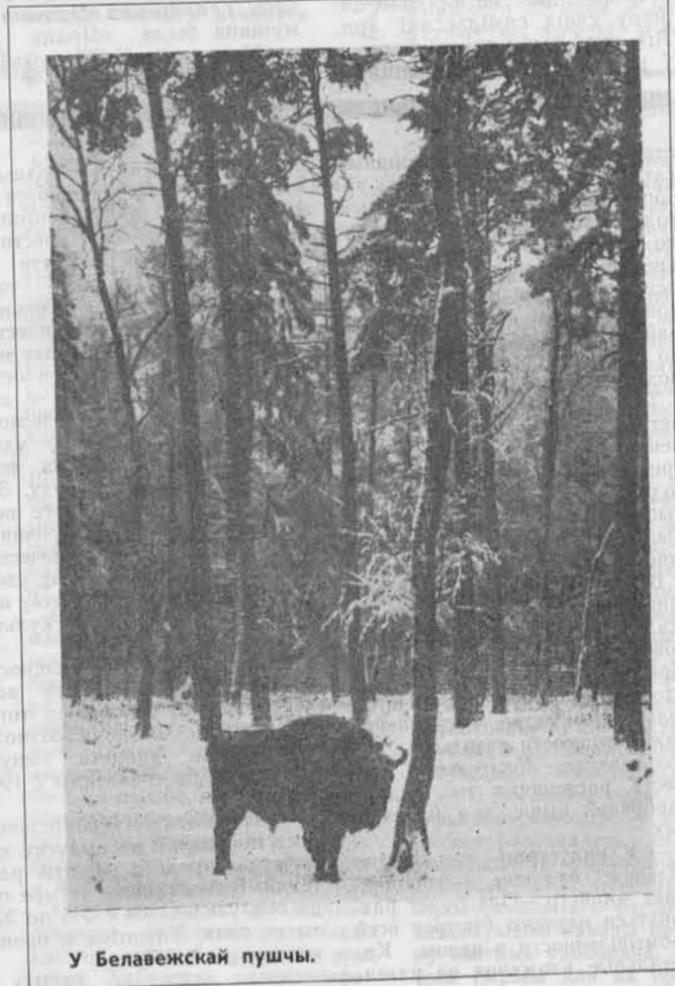
У залах народных дамоў аддзелаў ФРК Віндзара, Таронта, Ванкувера, Вінпег, Манрэала і іншых гарадоў Канады дэманстраваліся і працягваюць дэманстраваліся выстаўкі беларускай кнігі і фотавыстаўкі, прысвечаныя БССР. Выстаўкі «Беларусь за 50 савецкіх год» можна ўбачыць у клубах арганізацыі суайчыннікаў Англіі, Бельгіі, Галандыі, Аўстраліі, у клубах таварыстваў Францыі—СССР, Італія—СССР.

Яшчэ адно паведамленне, якое сведчыць аб вялікай цікавасці да нашай рэспублікі, атрымана з Канады. Там выйшла кніга Р. Акулевіча «50 год Беларускай рэспублікі». Яе аўтар крок за крокам прасочвае слаўны шлях барацьбы і працы беларускага народа за 50 савецкіх год.

Цяпер патрыятычныя арганізацыі суайчыннікаў прыступілі да падрыхтоўкі да 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна. У Саюзе савецкіх грамадзян, Славянскім таварыстве і Федэрацыі рускіх канадцаў ужо аб'яўлены літаратурныя конкурсы.

Прэзідыум Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом на адным з пасяджэнняў прыняў рашэнне аб адпраўцы ў адрас прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў і іх друкаваных органаў матэрыялаў, прысвечаных вялікаму правадзру пралетарыату.

П. ФРАЛОЎ,
адказны сакратар Таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

У Белакежскай пушчы.

В 1915 году, спасаясь от немецкой оккупации, мы эвакуировались в Башкирию. Хорошо помню местных людей, с которыми бок о бок прожили 7 лет. Башкиры и чувашки поголовно болели трахомой, потому что жили в тесноте, бедности, грязи. Грамотных не было совсем. Теперь, полвека спустя, эти народности имеют своих учителей, инженеров, врачей, композиторов, писателей, артистов.

Все это дала им Октябрьская революция, которая помогла народу бывшей царской России за 50 лет достичь такого прогресса, на который другим странам понадобилось не меньше 300 лет. Советский Союз является примером для стран, борющихся за свою независимость.

А какой пример подадут Соединенные Штаты? Ни один человек так не издевается над своей скотиной, как американские свобододолюбцы над 20 миллионами негров. То же самое можно сказать и относительно коренного населения Америки — индейцев. В 1967 году исполнилось 100 лет Канадской конфедерации, а индейцы живут не лучше,

а даже хуже, чем в 1867 году. Нет дичи, не из чего делать традиционную теплую одежду. Нищенской ежемесячной подачки от правительства не хватает и на неделю. Болезни — постоянный гость в их убогих жилищах.

Надежда и Григорий МАРТЫНЮКИ.

Канада.

В этом году имею намерение вновь посетить Советский Союз. Прошляя поездка мне так понравилась, что, будь у меня возможность, я приехал бы туда не раз в два года или раз в год, а каждый месяц. Нас, туристов от «Русского голоса», радушно принимали повсюду. Моя дочь была просто поражена гостеприимством советских людей.

Газету «Голас Радзімы» получаю бесперебойно. К сожалению, читаю только те статьи, которые напечатаны на русском языке. Но у меня много друзей из Минска, и они с удовольствием читают по-белорусски.

США.

Андрей ЦЕПЮК.

Франция.

В № 49 «Голасу Радзімы» за прошлый год мы прочли письмо земляка Я. Шкраба из Соединенных Штатов «На ярбе грушы растуць». Подлинность с ним согласны. Таких «миллионеров»-продетариев мы встречали и во Франции. Едва сводя концы с концами, они пускают пыль в глаза соседям и знакомым. Интересно, как при существующем жилищном кризисе рабочий человек может завести себе счет в банке? Для ускорения разрешения жилищного кризиса правительство «поощряет» строительство собственных домов — предоставляет кредит. Вот каковы условия этого займа. Начать строительство нужно за свои деньги, т. е. купить участок, выкопать котлован, облицевать его до уровня земли. Только после этого приходит чиновник и, осмотрев постройку, делает заключение о выдаче кредита, который банки дают сроком на 20—25 лет с условием регулярного погашения займа каждые три месяца — на советские деньги примерно 200 рублей. В то время, как средний заработок рабочего составляет в месяц 130—150 рублей. Попробуй выкрутиться при нашей дороговизне. Станислава и Владимир ЛИХОТА.

Міхаіл ГАРБАЧОУ

З ФРАНТАВОГА БЛАКНОТА

Міхаіл Гарбачоў — літаратар, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Плённа працуе ён як перакладчык. Гарбачоў пазнаёміў рускіх чытачоў з творамі Івана Мележа, Уладзіміра Карпава, Васіля Быкава, Аляксея Карпюка, Івана Навуменкі і іншых.

Прапануем увазе чытача яго апавяданне.

Бой быў няроўны. Дваццаць дзён полк, у якім служыў Андрэй Крушына, трымаў граніцу на Пруце. Ад яго палкавой школы засталася не больш узвода, астатнія паліглі ў рукапашнай схватцы з гітлераўцамі. Вораг прарваў абарону, і давялося адступіць.

Школы ўжо не было, і камандзіра аддзялення Крушыну перадалі ў распараджэнне новага камандзіра роты. У першым жа баі хлопца двойчы параніла. Спачатку асколкам садрала скуру на лбе, і кроў густа сачылася з раны, залівала шчаку. Курсант Косця перавязаў яго, але няўмела — закрыві бінтом левае вока і добрую палавіну правага. І цяпер Андрэй маля што бачыў. А праз некалькі хвілін міны асколак упіўся ў галенку. Адзін з курсантаў і паранены ў руку пехацінец адцягнулі яго з поля бою на ўскраіну малдаўскай вёскі Дарэшці, у хляў.

Бой к ночы сціх, стралялі рэдка, але Андрэй не мог заснуць. Ён быў без зброі. Вінтоўку яго растружыла, а процівагаз з дзвюма «лімонкамі» Косця зняў з яго і кінуў пад адзінокай акацыяй у кукурузе — Андрэй помніў гэтае месца.

Не спалася лейтэнанту. Ён устаў, пахадзіў па хляве, знайшоў у кутку кучу летаўных кукурузных катахоў, узяў адзін і пачаў грызці, запіваючы вадою з білаккі. Потым выйшаў — нікога не відаць і нічога не чуваць. Бралася на золак.

«Значыць, і немцы выдыхнуліся, у час падаспелі нашы танкі», — зрабіў вывад Андрэй і, не доўга думаючы, пайшоў у бок той акацыі, дзе пакінуў процівагаз з дзвюма «лімонкамі».

Стаміўшыся, Андрэй крыху аддыхаўся, зняў папругу,

перакінуў яе цераз плячо і зашпіліў збоку, як скатку. Пілотку ён згубіў яшчэ ўчора, кірзавыя боты ўсе ў гразі, і ён нават спалохаўся, а раптам сустрэне хто са старых камандзіраў і адчытае за неахайнасць.

Але ніхто яго не спыняў. Ісці стала лягчэй, павязка збілася ўгору, бачыў ён усё добра, месцы тут былі знаёмыя яшчэ па даваенных вучэннях, і мэта здавалася ўжо блізкай.

Але толькі Андрэй расунаў кукурузныя сцяблы, як ішчыню прарэзаў вокліч: «Хальт!» Перад ім стаялі два немцы з аўтаматамі, відаць, дазорныя. Андрэй замёр у нейкім здрантвенні. Немцы пераглянуліся, нешта пагергеталі і раптам пачалі радасна ўсміхацца. Як жа! Гэта ж якраз яны ўзялі ў палон рускага афіцэра і даставіць яго ў штаб батальёна асабіста гаўптману Вільдэ.

Вялі Андрэя без асаблівай строгасці і нават падняць рукі не загадалі. Бо і чаго было баяцца — рускі афіцэр быў шчуплы, слабы, да таго ж без ніякай зброі. Так што калі яны праходзілі міма акацыі і Андрэй нагнуўся і на хадку падняў свой процівагаз, немцы нават увагі на гэта не звярнулі.

А Андрэй злаваўся. Гэта ж грэба было так папасціся! Што цяпер рабіць? Уцячы — не ўцячэш! Кулакамі тут нічога не зробіш. Хіба што «лімонкі» на дне кішэнькі ў процівагазавай сумцы? Ён адчуваў іх лёгкія штуршкі, несучы сумку на плячы, і гэта трохі супакойвала.

Андрэя Крушыну прывялі да гаўптмана Вільдэ. Афіцэр глянуў на Андрэя і з'едліва, блытаючы рускія словы з нямецкімі, спытаў:

— Как чувствовал русси-

шер зольдат победа большой Германии?

— Германия ніколі не пераможа Савецкі Саюз...

— Кто ви ест?! — зароў гаўптман.

— Беларус. І называюць мяне Андрэем.

— Переводить. Что ви ска-

заль раньше?

Андрэй, не спяшаючыся, яшчэ раз сказаў, што Германія ніколі не пераможа.

— Кто так сказал? — Вільдэ злосна скрывіў твар і ўтаропіўся ў Андрэя. Пасля ён панямецку паўтарыў тое, што сказаў палонны. Немцы дружна зарагаталі. Твар афіцэра крыху палагоднеў.

— Ви может ест Андрей...

— Как это ваш Тольстой писаль?.. Андрей Вольконский?

«Добра, аднак, ты, шкарэдзь, падрыхтаваўся да вайны, нават Талстога прачытаў. Але, мабыць, блага ты вывучыў яго, вельмі блага...» — падумаў Андрэй. Ён бачыў, што афіцэр проста гуляе з ім, каб паказаць сваім салдатам, што тыя, супраць якіх вядзе вайну Германія, не людзі, што ў іх, яго салдат, ёсць поўнае права знішчаць вольныя такія, як гэты палонны...

— Не, я не Балконскі. Я — Андрэй Крушына.

— Что ест Крушина?

— Ну, як вам сказаць. Ёсць такое дзікае дрэва. Расце ў нашых беларускіх лясах.

— Нет белорусски! — раптам зноў зароў Вільдэ. — Ви ест дикар. Ви все одинаковы!.. Вольконский, Крушина... Алес.

— Алес, — кінуў стомлена Андрэй. — Балконскі быў дваранін, граф... Я, Крушына, — камуніст.

— Ви ест никакой коммунист. Ви ест молокосо! — сказаў немец і задаволена ўзняў палец. — Вот как Тольстой говорить!..

Забойства стала звычайнай з'явай

вога агенства. Жаніх вашай дачкі Джым ехаў да вас на сваім аўто і трапіў у аварыю. Нумар яго машыны ВФ 3842. Ён зараз у бальніцы і прасіў вас паведаміць некаторыя дэдзеныя для афармлення дакументаў страхавання».

Пачуўшы такое, дачка выбегла са спальні і да матні, каб тая хутчэй адчыняла. Маці ж, некалькі супакоеная прысутнасцю жанчыны, упусціла іх у дом. Адрозу ж два рэвальверы ўтыкнуліся ў грудзі маці і дачушкі. Дачку вывелі з дома і пасадзілі ў машыну, матку звязалі, абарвалі тэлефон і паехалі.

Праз пэўны час званок да бацькі: «Твая дачка ў нашых руках. Калі хочаш мець яе жывую, пакладзі паўмільёна долараў у пэўным месцы на беразе возера. Паліцыя няхай адказвае: «Мы са страхавання ў гэтую спра-

ву, інакш ты не ўбачыш сваёй дачкі». Бацька выканаў патрабаванне. Назаўтра матарная лодка прыплыла ва ўказанае месца, і адзін з бандытаў узяў быў грошы. Але раптам — два паліцэйскія. Пачалася перастрэлка. Бандыты кінулі грошы і ўцяклі.

За наступныя дзве гадзіны радыё і тэлебачанне з дзесятак разоў паўтарылі, што паліцэйскія зусім вышадкова ўмяшаліся ў гэтую справу. Тады зноў званок да бацькі: «Калі гэта праўда, пакладзі доллары ў іншым месцы. Твая дачка яшчэ жывая». Бацька без лішніх слоў аддаў тыя грошы, а бандыты пазванілі ў паліцыю: «Шукайце ў лесе, у 0,5 кіламетра ад дарогі трубу, якая тырчыць з зямлі. Там і будзе дзяўчына».

Знайшлі тую трубу, адкапалі дзяўчыну. Яна праляжала

ў скрыні-труне 83 гадзіны. Усё было «навукова» разлічана. Ёй пакінулі прадуктаў і вады ў разліку на 10 дзён. Да труны правялі трубу, праз якую паступала паветра. Нават далі ліхтарык з батарэйкай. Усё добра замаскіравалі. Бандытка-дзяўчына нават чулася праявіла да цяперашняй ахвяры — аддала ёй свой святэр, каб тая не прастудзілася.

Як адкапалі дзяўчыну, паліцыя ўзялася за пошукі бандытаў. Трох завілі і прысудзілі ім электрычныя крэсла. Але ў многіх выпадках злачынцы застаюцца беспакаранымі, асабліва калі ў бацькоў ахвяры няма мільёнаў.

Хачелася б пагаварыць з вамі аб чымсь вясёлым, але напльвае цяжкае, ганебнае, сумнае.

Я. ШКРАБ.

ЗША.

Студэнткі аддзялення мастацкай керамікі і шкла Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Святлана ПШОНИК (злева) і Ірына МЯДЗВЕДЗЕВА на занятках у майстэрні.

Фота В. ДУБІНКІ.

МАРШРУТЫ АЭРАФЛОТУ

Амаль трэцяя частка пасажыраў, якія перавозіцца ўсіммі авіякампаніямі свету, прыпадае на долю Аэрафлоту. У 1969 годзе яго самалёты павінны перавезці больш 68 мільёнаў чалавек. Аб гэтым паведаміў міністр грамадзянскай авіяцыі Я. Логаінаў на сходзе актыўнай супрацоўніцкай грамадзянскай авіяцыі, які адбыўся ў Маскве.

Важная праблема сучаснай авіяцыі — аснашчэнне самалётаў і аэрапортаў найвышэйшым радыётэхнічным абсталяваннем. Вядуцца работы па аўтаматызацыі заходу на пасадку і палёту самалёта па забадзенаму маршруту.

У 1969 годзе плануецца адкрыць 80 новых авіяліній, павялічыць колькасць рэйсаў у раёны Поўначы, Далёкага Усходу і на курортных трасах. Да канца п'яцігодкі ўступяць у строй больш 150 аэравакзалаў і 25 гасцініц.

Самалёты Аэрафлоту рэгулярна лятаюць цяпер у 47 зарубіжных краін. У мінулым годзе адкрыты з'ялініі ў Анкару, Дакар, Нью-Йорк. Савецкія лётчыкі рыхтуюцца пракласці трасу ў Сінгапур і далей у Аўстралію. Сёлетня расшырацца палёты ў Японію. У бліжэйшыя гады плануецца ў некалькі разоў павялічыць перавозкі пасажыраў на міжнародных лініях. Масква стане буйным транзітным міжнародным вузлом.

Ванда Васілеўская ўспамінае...

Польскі часопіс «3 поля валькі» («3 поля бою») пачаў публікаваць успаміны вядомай пісьменніцы і грамадскай дзеячкі Ванды Васілеўскай. Цікавая перагісторыя гэтай публікацыі. У студзені 1964 года група навуковых супрацоўнікаў Інстытута гісторыі партыі пры ЦК ПАРП папрасіла Ванду Васілеўскую, якая знаходзілася тады ў Варшаве, адказаць на шэраг пытанняў па гісторыі грамадскай барацьбы ў Польшчы ў 20—30-я гады, аб яе дзейнасці ў час вайны і ў пасляваенныя гады. Ванда Васілеўская ахвотна адгукнулася на прапанову гісторыкаў, сустрэлася з імі, адказвала на пытанні. Адказы запісваліся на магнітафонную стужку. Меркавалася, што потым яны будуць перапісаны са стужкі і аўтарызаваны В. Васілеўскай. Смерць пісьменніцы перашкодзіла ажыццяўленню гэтага плана.

Успаміны, якія публікуюцца цяпер у часопісе, падрыхтаваны да друку супрацоўнікамі Інстытута гісторыі партыі.

З Расіяй і Беларуссю В. Васілеўскую звязвала многае: «Бацька нарадзіўся ў Пецярбургу, а маці — у Маргэве», — успамінае пісьменніца. У тыя гады, паляры рэвалюцыі, менавіта стаўленне да Савецкага Саюза было «пробным каменем» для кожнага грамадскага дзеяча і літаратара. Прагрэсіўныя колы польскай інтэлігенцыі былі дружалюбна настроены да нашай краіны. В. Васілеўская, выхаваная ў сям'і вядомага сацыяліста, супрацоўніка дзіцячых часопісаў, член Саюза польскіх настаўнікаў, паволі, але няўхільна ішла да адзіна правільнага шляху — шляху пра-

грэсіўнай грамадскай дзеячкі.

Мы бачым яе сярод арганізатараў мерапрыемстваў на карысць МОПРа, на мітынг-ах пратэсту супраць палітыкі буржуазнага ўрада. Вось як гаворыць Ванда Васілеўская пра вечары ў падтрымку МОПРа: «На гэтых вечарах выступалі пісьменнікі, якія чыталі свае творы. Чыталі свае вершы Бранеўскі, Дабравольскі, чытала я ўрыўкі са свайго рамана. На вечары прыходзіла інтэлігенцыя, інтэлектуалы, нямнога снабуючай буржуазіі — адным словам, так званая прыстойная публіка. Наведвальнасць была вельмі вялікая — 200—300 чалавек. Пытні на білеты перавышаў умяшчальнасць залы... Даход цалкам ішоў на МОПР...»

Пісьменніца расказвае пра дзейнасць «Дзённіка папулярнага» — газеты, у якой супрацоўнічалі Яраслаў Галан і Максім Танк.

Надшыю верасень 1939 года. Фашысцкае нашэсце. Ванда Васілеўская па волі абставін знаёміцца з арміяй, салдатамі, многія з якіх былі беларусамі. Яна ўспамінае маёра Асоўскага — ваеннага ўрача з Гродна: «Фантастычна сімпатычны чалавек, якога ўсе ў яго батальёне паважалі, а былі там адны беларусы. Ён ведаў іх не толькі па прозвішчу, але і па імёнах...»

Але сілы былі няроўныя: адыходзячы ад фашысцкай арміі, Ванда Васілеўская разам з групай сваіх аднадумцаў перапраўляецца праз Буг. Перад імі — савецкая зямля. На гэтым заканчваецца першая частка успамінаў пісьменніцы.

А. МАЖЭНКА.

НА КІНАСТУДЫ «БЕЛАРУСЬФІЛЬМ»

«Дзесятая доля шляху» — так называецца новая мастацкая кінакарціна, створаная рэжысёрам Юрыем Дубровіным на кінастудыі «Беларусьфільм» па матывах аднайменнай апавесці Паўла Меражыцкага.

Герой фільма Павел Караткоў, таленавіты інжынер, прыходзіць на буйны завод і кар'ярным чынам перабудоўвае старыя метады гаспадарання. Такія, як Павел Караткоў, бярыць на сябе работу неспакойніцу, цяжкую. Гэтыя людзі не хочуць і не ўмеюць жыць інакш. Можна быць, іменна таму яны рана мужнеюць, дужэюць і не як нечакана становяцца неабходнымі акружаючым і справе, якой яны аддаюць сябе без астатку.

На «Беларусьфільме» заканчваецца таксама здымкі новай мастацкай кінастужкі «Ствары бой» з жыцця спартсменаў. Яе ставіць рэжысёр Н. Калінін па сцэнарыю Ю. Лакербая.

Не забываюць беларускія кінематаграфісты і аб дзецях. Малады рэжысёр Валянцін Пяроў паставіў для іх новую мастацкую кінакарціну «Мы з Вулканам». Сцэнарый фільма напісаў вядомы дзіцячы пісьменнік Юрый Якаўлеў, які добра вядомы глядачам па кінастужках «Пушчык едзе ў Прагу», «Страказіныя крылі», «Кончык над горадам» і інш.

У цэнтры новай карціны — гісторыя дружбы хлопчыка Табаркі і сабакі. Табарка знаёміцца з імі, наглядзячы ні на якія абставіны, іншы раз сама нечаканя і цяжка.

А ічанё, выхаванае Табаркам, аддзячыла за дружбу і клопаты — яно выручыла хлопчыка, зняўшы з яго абвінавачанне ў хуліганстве і знайшоўшы сапраўднага віноўніка нізкага ўчынку.

Карціна заклікае беражліва ставіцца да прыроды, да жывёл.

К. РАМАНОЎСКИ.

НА ЗДЫМКАХ: кадры з фільмаў «Дзесятая доля шляху» і «Мы з Вулканам».

У Баранавічах, у новым мікрараёне рабочых баваўнянага камбіната, адкрыўся шосты ў горадзе кніжны магазін. У ім вялікі выбар мастацкай, навукова-тэхнічнай, палітычнай, дзіцячай літаратуры. У дзень адкрыцця магазіна гасцямі прадаўцоў і пакупнікоў былі беларускія пісьменнікі Сяргей Грахоўскі і Іван Грамовіч.

НА ЗДЫМКУ: Іван ГРАМОВІЧ (справа) і Сяргей ГРАХОЎСКИ даюць аўтографы пакупнікам.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ВЯРТАННЕ ў МАЛАДОСЦЬ

Пад такой назвай нядаўна выйшла з друку кніжка, аўтарам якой з'яўляецца адзін са старэйшых паэтаў і журналістаў рэспублікі Станіслаў Шушкевіч. Спраўды, калі пачынаеш чытаць кнігу, дык нібы акупаешся ў свет далякай маладосці, у падзеі дваццятых і трыцятых гадоў, становішся побач з тагачаснымі маладымі дзеячамі культуры, пісьменнікамі, паэтамі. Ажываюць у памяці бурныя падзеі тых неспакойных, напружаных, кіпучых гадоў, калі маладая рэспубліка набірала сілы, калі сокамі жыцця напаяліся яе культура, літаратура і мастацтва.

І сёння, калі наш народ, як руплівы гаспадар, падлічвае вялікія здабыткі сваёй працы, вельмі дарэчы прыгадаць тых, каго сёння з намі, на жаль, няма, але хто сваёй працаю паклаў і сваю цагляную ў прыгожы мур сацыялізма.

Гэту добрую справу і робіць кніга С. Шушкевіча «Вяртанне ў маладосць». З'яўляючыся ў трыццятых гадах супрацоўнікам «Звязды», С. Шушкевіч шмат ездзіў па рэспубліцы як спецыяльны карэспандэнт, назіраў бурнае жыццё тых гадоў, вялікае абуджэнне калгаснага сялянства, будаўніцтва фабрык і заводаў. Ён выступаў як таленавіты журналіст з нарысамі аб жыцці і працы, аб барацьбе савецкіх людзей за пабудову сацыялізма. У гэтай дзейнасці гартваў ён і сваю паэтычную ліру.

Вось чаму калі чытаеш кнігу С. Шушкевіча, у ёй выразна адчуваецца журналісцкая творчая манера аўтара. Яго нарысы кароткія, нібы рэпарцёрскія занатоўкі-запісы ў дарожны блокнот, і разам з тым яны прасякнуты сапраўдным пачуццём аўтарскай любові да тых, пра каго напісаны, сапраўдным лірызмам і сардэчнай цеплынёй. У падзагалюк кнігі аўтар так і называе яе: «Успаміны і нататкі». Пераважнае месца ў кнізе якраз і займае другая палавіна падзагалюка. Аўтарскія нататкі з'яўляюцца нібы штрыхамі да біяграфій тых, пра каго піша аўтар, біяграфій жыццёвых і творчых; яны нібы дапаўняюць нейкімі новымі і свежымі рысамі вобразы тых, хто застаўся ў нашай памяці, чыя творчая спадчына хвалюе і зараз нашага чытача, аматара і прыхільніка сваёй нацыянальнай культуры і літаратуры.

Менавіта дзеячам гэтага кірунку за рэдкім выключэннем (нарысы «Легендарны Гая Гай» і «Настаўнікі») і прысвечана ўся кніга.

Усё, да чаго б ні дакраналася аўтарскае пера, прасякнута шчырай сардэчнасцю, удзячнасцю, цеплынёй пачуццяў за тое добрае, што зрабілі яны для свайго народа, для сваёй Бацькаўшчыны. Добра валодаючы майстэрствам творчага партрэтнага пісьма, аўтар ажыўляе ў памяці затуманеныя часам і забыццём вобразы — і тых, хто адышоў ад нас назаўсёды ў гады вайны ці даваенных бурных гадоў, і тых, хто жыве сярод нас і цяпер.

Вось, напрыклад, кароленскія замалёўкі

аўтара пра яго сустрэчы з Янкам Купалам, Якубам Коласам. Яны паказваюць адзін толькі штрых з іх багатых і цэльных характараў — гэта нястомны клопат аб тым маладым творчым пакаленні, якое яны старанна і па-бацькоўску падтрымлівалі на першых іх нясмелых кроках у цяжкой і складанай справе творчасці. Але ж гэтыя кароткія, поўныя пачуцця ўдзячнасці і любові, нататкі ажыўляюць вобразы нашых любімых народных песняроў! Тое ж можна сказаць пра нарысы або аўтарскія эцюды пра такіх выдатных літаратараў, як Міхась Чарот, Канстанцыя Буйла, Андрэй Александровіч, Янка Маўр, Янка Журба, Платон Галавач, Міхась Зарэцкі.

У кніжцы С. Шушкевіча шмат прыкладаў паказу вобразаў людзей, якія так многа зрабілі ў мінулым для развіцця і росту нашай літаратуры, для выхавання маладога пакалення будаўнікоў сацыялізма і герояў Вялікай Айчыннай вайны. Ён у кожным вобразе знаходзіць нешта сваё, адметнае, уласцівае толькі яму і разам з тым глыбока чалавечнае, душэўнае, характэрнае для людзей нашай вялікай эпохі.

Магчыма, што даўня журналісцкая практыка, магчыма, што шматгадовая праца ў геалагаразведачных партыях у Сібіры, магчыма, неўгамонны ўласны характар абумовілі нястомнасць тых пошукаў, якія робіць аўтар, каб адшукаць забытыя або згубленыя сляды людзей, якія шмат зрабілі для нашай літаратуры і культуры.

Да такіх твораў належаць, напрыклад, нататкі пра Змітрака Астапенку, Міколу Нікановіча, Генадзя Шведзіка, якія загінулі ў баях за Радзіму, або нарысы пра буйных дзеячоў беларускай культуры, як, напрыклад, вучоны і літаратар Міхайла Грамыка, вядомы празаік, драматург і даследчык Максім Гарэцкі, або, нарэшце, пра сваіх равеснікаў і папелнікаў.

Да такіх нарысаў належаць глыбока прачулыя, эмацыянальныя, яскравыя па стылю і рытму творчыя партрэты Уладзіміра Хадзькі, Валерыя Маракова, Юлія Таўбіна і іншых.

І нарэшце кніга заканчваецца аўтабіяграфічным нарысам «Пра сябе». Ён не падагульняе ўсё сказанае аўтарам вышэй пра сваіх папярэднікаў або папелнікаў, але ён у нейкай ступені раскрывае крыніцу той вялікай любові і пашаны да людзей, якім прысвечаны нарысы кнігі.

І яшчэ. Станіслаў Шушкевіч не прэтэндуе на ролю даследчыка або крытыка творчай спадчыны тых, пра каго напісана кніга, але радкі яго, сагрэтыя шчырым пачуццём добра-зачлівасці і павагі, дапаўняюць іх вобразы, па-новаму асвятляюць творчасць і жыццё, аддадзенае ў розны час і ў розных умовах свайму горача любімаму народу, сваёй горача любімай Бацькаўшчыне.

І за гэта чытач кажа аўтару сваё сяброўскае дзякуй!

Алесь ЗВОНАК.

Гэта было пасля першай сусветнай вайны, летам 1920 года. Еўропа яшчэ сатрасалася ад рэвалюцыйных бур, якія былі выкліканы вайной. На руінах распаўшыхся дзяржаў ствараліся і фарміраваліся новыя дзяржавы. На месцы старой царскай Расіі, на адной шоста частцы свету, вырасталала Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка. Распадалася і старая Аўстра-Венгрыя, а на яе тэрыторыі вырасталі новыя дзяржавы. Сярод іх была і Чэхаславакія. Новая дзяржава не толькі ствараліся, але і шукалі для сябе новыя формы жыцця. Гэтыя пошукі часта былі прадметам шматлікіх дэбатаў і барацьбы. У гэтай барацьбе сутыкаліся не толькі асобныя палітычныя партыі, але і цэлыя класы грамадства. Новае нараджалася і расло, старое разбуралася. Таму ў Еўропе было неспакойна. Неспакойна было ў Расіі, неспакойна было ў нас.

У Маскве быў скліканы сусветны кангрэс III Камуністычнага Інтэрнацыянала. Я быў пасланы на кангрэс як дэлегат левай апазіцыі, якая ўтварылася ў нетрах сацыял-дэмакратычнай партыі Чэхаславакіі. Найбольш моцнай была апазіцыя ў Кладна. Чырвоная Кладна і паслала мяне на кангрэс. Я паехаў. Тады гэта быў нялёгкі шлях. У Польшчы была вайна...

Трэба было ехаць праз Германію. З Германіі — параходам у эстонскі Рэвель, адтуль —

* Антанія Запатоцкі, вядомы дзеяч чэхаславацкага рабочага руху, прэзідэнт Чэхаславацкай рэспублікі 1953—1957 гг.

у латышскую Рыгу. З Рыгі — у Петраград і Маскву. Усюды прыпынкі і перашкоды. Нарэшце я дабраўся да Масквы, але са значным спазненнем. Кангрэс быў ужо адкрыты. Пасяджэнні адбываліся ў Андрэўскай зале Крамля ў Маскве.

Быў перапынак пасяджэння, калі я ўвайшоў у залу, і тут я ўпершыню ўбачыў Леніна. На прыступках трыбуны прэзідэнта сядзеў невялікага росту, на першы погляд, нічым не прыкметны чалавек. На яго каленях ляжаў раскрыты блакнот, у які ён хутка нешта запісваў. Я спыніўся, як спыніўся многія дэлегаты. Ніхто не асмельваўся яму перашкодзіць. Дык вось ён — Ленін! Вось той, чыё імя ў апошнія тры гады так палюбае капіталістычную Еўропу.

Палюбае па праву. Толькі цяпер гэта выяўляецца з усёй выразнасцю. Але калі Ленін пры жыцці наводзіў страх на капіталістаў, то яшчэ больш ён палюбае іх цяпер! Ленін памёр, а ленызм жыве. Правільнае разуменне Леніна і ленызма азначала канец капіталістычнага ладу ў многіх краінах і прывяло працоўны народ на шлях свабоды і сацыялізма.

У 1920 годзе многія гэтаму яшчэ не верылі. Не верылі, магчыма, і многія з тых, хто ў перапынках пасяджэнняў кангрэса Камуністычнага Інтэрнацыянала стаў перад Леніным, які сядзеў на прыступках трыбуны. Не верылі многія з тых, хто прыняў удзел у кангрэсе і з кім Ул. І. Ленін з аратарскай трыбуны дыскуціраваў і палемізаваў па сваіх замечках, зробленых у блакноце. І сярод не-

калькіх маіх таварышаў, дэлегатаў з Чэхаславакіі, як выявілася, былі няверуючыя. Але паверылі мільёны працоўных. І яны не толькі паверылі, але і дзейнічалі так, як вучыў Ленін. Тады на кангрэсе Камуністычнага Інтэрнацыянала пасля першай сустрэчы з Леніным я стаў у рады веруючых. Ніколі я аб гэтым не шкадаваў.

На кангрэсе я меў магчымасць асабіста гутарыць з таварышам Леніным.

У адзін з чэрвенскіх дзён я прыйшоў у гасцініцу, і мне паведамілі, што я павінен ісці ў Крэмль да таварыша Леніна, які запрасіў да сябе чэшскіх дэлегатаў. Гэта запрашэнне выклікала хваляванне. Мы, чэхаславацкія дэлегаты, раптам з'явіліся аб'ектам увагі. Многія дэлегаты іншых краін, безумоўна, зайздросцілі нам. А я разгубіўся. Як і аб чым я буду гаварыць з Леніным? Я, рады работнік сацыял-дэмакратычнай партыі з вугальнага Кладна! Ды і што наогул можа цікавіць Леніна ў нашай маленькай Чэхаславакіі?

Так думаў я нават у прэдыярыя рабачага кабінета Леніна. Аднак усё мае апасенні аказаліся дарэзнымі. Ленін ведаў пра нас многае.

Перш за ўсё выявілася, што ён разумее чэшскую мову, і мы таксама разумелі рускую мову, хоць гаварыць не ўмелі. Высветлілася, што перакладчык не патрэбен. Ленін ведаў Прагу. Ён быў там на нелегальнай канферэнцыі рускай бальшавіцкай партыі ў 1912 годзе.

Гутарку ён пачаў пытаннем, якое напэўна ніводнага чэха не прывяло б у замяшанне. Ён

спытаў, ці ядуць яшчэ ў Чэхіі кнедлікі са слівамі. Ён памятаў аб гэтай любімай чэшскай страве яшчэ з часоў знаходжання ў Празе. Само сабой зразумела, што пасля такога ўступлення гутарка адбывалася па-сяброўску нават тады, калі мы закраналі палітычныя пытанні. Ленін цікавіўся Чэхаславакіяй. На вялікай карце ён з нашых слоў акрэсліў сінім алоўкам яе новыя граніцы. Размова перайшла на Падкарпацкую Русь, затым яго зацікавілі нашы адносіны з Венгрыяй (гэта было пасля падзення Венгерскай камуны): быў узят цэлы рад іншых палітычных пытанняў. Асабліва цікавіўся таварыш Ленін венгерскай праблемай. Ён хацеў мець як мага больш падрабязную інфармацыю аб ёй. Пры гэтым ён вельмі цікава растлумачыў сваю ўвагу да праблем Венгрыі.

«У нас тут шмат таварышаў з венгерскай эміграцыі. Але я хачу ведаць вашу думку. Я вельмі добра — па ўласнаму вопыту — ведаю, што эмігранты вельмі часта паказваюць адносіны ў сваёй краіне такімі, якімі яны жадалі б бачыць, але не такімі, якімі яны ў сапраўднасці з'яўляюцца».

Вось так гаварыў Ленін. Проста, зразумела, але ў кожнай фразе ты адчуваў вялікую праўду, жыццёвы вопыт і незвычайныя веды. Дзякуючы гэтай пераканаўчай сіле, што зыходзіць з унутранай праўды, Ленін і ленызм перамаглі.

Перамаглі на адной шоста частцы свету і робяць сваё трыумфальнае шэсце ў іншыя часткі свету. (АДН).

Советская морская моць дасягнула грандыознага ўзрвання. Сейчас Советскі Союз мае крупнейшы ў свеце флот падводных лодак і самы перадавы рыболоўны флот. У яго большае океанографічных ісследвальцескіх судов, чым у всех других стран мира. Его торговый морской флот имеет более высокий процент современных судов, чем флоты западных стран.

Из выступления сенатора Уильяма Спонга в сенате США.

Год за годом в Советском Союзе выпускается в два раза больше инженеров и высококвалифицированных специалистов, чем во всех университетах США. Советская молодежь учится с упоением. Для советских молодых людей школа — это не просто обязанность, которую необходимо выполнять в течение какого-то периода жизни, она неотъемлемая часть их существования. Они испытывают огромное желание завершить скорее свое образование и поставить его на службу социалистическому обществу, своей родине и всему человечеству.

Леопольдо Агилар Гарсиа, известный мексиканский журналист, редактор газеты «Диа».

Торговые и экономические отношения между СССР и Сирией, которые начали складываться в 1956 году, достигли значительного прогресса. Если в 1957 году объем торгового оборота Сирии с СССР составлял всего 23 миллиона сирийских фунтов (100 сирийских фунтов — 23,68 руб.), то через десять лет он уже равнялся 178 миллионам. Советский Союз принимает участие в строительстве железной дороги Латакия — Алеппо — Камышлы протяженностью 750 километров, содействует осуществлению ряда сельскохозяйственных проектов, разведке полезных ископаемых. Для строительства плотины на Евфрате, которая позволит оросить 550 тысяч гектаров плодородных земель, Советское правительство предоставило Сирии кредит в размере 120 миллионов рублей. В СССР обучаются сотни сирийских девушек и юношей. Советская помощь имеет большое значение для обеспечения Сирии политической и экономической независимости.

«Аль-Иктысад», Дамаск.

Наибольшее впечатление на нас во время знакомства со службой здравоохранения в СССР произвела ее гармоничная организация на всех уровнях и во всех звеньях. Нас поразило большое количество медицинских работников в стране и особенно женщин-врачей. Мы обратили внимание на серьезность и добросовестность, с которой трудятся советские врачи на своем посту.

Бернард Меке-Ме-Зе, камерунский врач.

КАПИТАН ХИНТОН—КАВАЛЕР СОВЕТСКОГО ОРДЕНА

— Приглашение посетить советское посольство, которое я получил в начале 1943 года, не было для меня неожиданным. Незадолго до этого, командую кораблем, а потом группой кораблей, я провел пять незабываемых месяцев на севере вашей страны. И мне было известно, что тех, кто сражался вместе с вашими людьми, приглашали на различные встречи в посольство в Лондоне, — рассказывает капитан первого ранга в отставке Г. Хинтон в беседе с лондонским корреспондентом АПН. — Но когда мне торжественно объявили, что я награжден советским орденом Красного Знамени — я растерялся. Никак не думал, что заслужу столь высокую награду. День вручения ордена остался в моей памяти на всю жизнь. Это поистине незабываемое событие.

Я знал, что такой награды удостоивались только лучшие из моих русских коллег, с которыми мы вместе встречали и провожали караваны транспортов. Мы вместе вступали в бой с немецкими подводными лодками и боевыми судами, вместе спасали и английских, и русских, и американских матросов. В то время вашим морякам было трудней, их Родина нуждалась и не могла обеспечить их в достаточной мере обмундированием и питанием. Но они, несмотря на все трудности и лишения, отдавали все силы борьбе с врагом. В трудные минуты мои офицеры часто говорили матросам: «Смотрите на русских. Они храбро сражаются. Они думают только о победе, и это дает им уверенность в том, что победа будет на их стороне».

Мы, английские офицеры, не могли не восхищаться вашими моряками. Оказалось, что для них нет никаких преград, что не существует пределов их мужеству.

В ту пору не хватало переводчиков, но это не тревожи-

ло нас. Мы хорошо понимали друг друга потому, что вместе сражались. Как жаль, что нам, офицерам, не разрешалось тогда вести дневники. Многое навсегда исчезло из памяти, забылись детали сражений, но никогда не забудется неудержимое стремление к победе над общим врагом.

Я уже не помню имена многих русских друзей по оружию. Но я буду счастлив, если кто-нибудь из них прочтет эти строки, если мой морской привет дойдет до всех ветеранов морских сражений на Севере, до всех советских офицеров и матросов, с кем вместе мы пережили суровые полярные ночи, полные тревог за судьбы людей, за грузы, необходимые для победы.

Я хочу сказать им всем: «Спасибо» (это слово капитан Хинтон произносит по-русски) за их внимание, за заботу о нас, за их беспредельную храбрость. Я, профессиональный военный, отдавший службе на флоте более сорока лет, считаю, что воевать бок о бок с вашими людьми в те годы было большой честью для меня.

Я, конечно, раньше знал о том, что такое морская дружба, но после пяти месяцев, проведенных на Севере с советскими людьми, я понял, что собой представляет настоящая дружба моряков, помноженная на взаимное понимание общей цели.

После войны мне, к сожалению, больше не довелось встречаться с русскими моряками. Но в моем сердце сохранились самые дружеские чувства к вашим людям.

Много лет прошло с того дня, когда мне вручили высокую награду. Но каждый год, идя на торжественное собрание ветеранов войны по случаю победы над фашизмом, я с гордостью прикрепляю к своей парадной тужурке советский орден. Мне выпала большая честь, и я горжусь ею.

МЕКСИКАНСКАЯ ЛЕНИНИЯНА

Мексиканская грамадскасць рыхтуецца шырока адзначаць стагоддзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

Вось што расказала аб гэтым кіраўнік Інстытута культурнага абмену «Мексіка—СССР» Адэліна Сендахас:

— Інстытут «Мексіка—СССР» у Мехіка і яго філіялы ў гарадах Мантэрэй, Маралія, Гвадалахара і Мехікалі правядуць у гэтым годзе семінары, прысвечаныя дзейнасці Леніна, па наступных тэмах: «Ленін і культура», «Ленін і асвета», «Ленін і філасофія», «Ленін і аграрнае пытанне», «Ленін у сусветнай літаратуры». У канцы года будуць праведзены заключны се-

мінары «Ленін і барацьба народаў за мір і дружбу». Лекцыі і семінарскія заняткі будуць праводзіцца прафесарамі Нацыянальнага ўніверсітэта, вядомымі пісьменнікамі, журналістамі і грамадскімі дзеячамі краіны.

У памяшканні інстытута, яго філіялах і іншых грамадскіх арганізацыях Мексікі будуць экспанавацца выстаўкі і дэманстравацца кінакарціны, якія адлюстроўваюць жыццё і творчасць Уладзіміра Ільіча.

Інстытут «Мексіка—СССР» збіраецца аб'явіць нацыянальны конкурс на лепшую работу ў галіне жывапісу, скульптуры, літаратурнага нарыса пад дэвізам «Ленін і Мексіка».

Інстытут мяркуе арганізаваць некалькі канцэртаў з твораў, прысвечаных Леніну, з твораў рускай і сусветнай класікі, якія любіў Уладзімір Ільіч. У час тыдняў дружбы з СССР, якія сёлета плануецца правесці ў мексіканскіх гарадах Тапачула, Талукка і Гвадалахара, асобныя дні будуць прысвечаны Ул. І. Леніну.

Гэты план пачаў выконвацца. У філіяле інстытута «Мексіка—СССР» у Гвадалахарах адбылася лекцыя «Ленін — правадчык Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі». У рабочым універсітэце мексіканскі пісьменнік Эрман Ліст Арсубіда выступіў з дакладам «Шлях Лені-

на да Кастрычніцкай рэвалюцыі». У Інстытуце «Мексіка—СССР» адбыўся ўрачысты акт, прысвечаны Ул. І. Леніну. Часовы павераны ў справах СССР у Мексіцы Б. Казанцаў зрабіў даклад «Ленін — заснавальнік Савецкай дзяржавы». Пасля даклада дэманстраваўся дакументальны фільм аб Леніну. У фае і іншых залах інстытута экспанаваліся рэпрадукцыі карцін савецкіх мастакоў, прысвечаныя жыццю і дзейнасці Уладзіміра Ільіча. Друкаваны орган інстытута «Інфармасьенес» прыступіў да публікацыі матэрыялаў аб Леніну.

С. ІЛЫН.

УГОЩАЕТ ДРЕВНИЙ СУЗДАЛЬ

Если хотите отведать уху по-монастырски, мясо в квасе, гречневые блины, сбитень, знаменитую медовуху, ту самую, которая «по усам текла, а в рот не попала», поезжайте в старинный русский город Суздаль.

Не просто было разыскать эти давным-давно позабытые рецепты. Историк-этнограф Галина Шамрай раздобыла в архивах множество старинных книг и рукописей, в которых давалось описание различных древних яств, в их числе книгу Покровского женского

монастыря, где приведена подробная роспись блюд на празднике Покрова — всего 297 угощений.

Технологию приготовления древнерусских яств в суздальском ресторане освоили не сразу — раз по двадцать приходилось поварам что-то добавлять, что-то убирать, пока строгие судьи не согласились: да, теперь то, что надо.

Предлагаем несколько простых рецептов суздальской кухни.

САЛАТ

Промойте морковь в холодной воде, тщательно очистите и натрите на крупной терке. Порежьте очень мелко ножом чеснок, смешайте с морковью, поперчите, залейте сметаной или майонезом, еще раз тщательно перемешайте и выложите в салатник или глубокую тарелку. Горку салата полейте сметаной, а вокруг положите колбасу (любую), нарезанную кружками.

На 700 г моркови (9 — 10 средних морковок): 170 г майонеза или сметаны, несколько долек чеснока, 100 г колбасы, перец, соль по вкусу.

ОГУРЦЫ С МЕДОМ

Порежьте огурцы (соленые или свежие, смотря по сезону) продолговатыми дольками, положите на тарелку и полейте жидким медом. Совсем несложно, но вкусно.

ПОХЛЕБКА

Сварите бульон из костей. А мякоть говядины промойте в холодной воде, освободите от сухожилий, отбейте и нарежьте небольшими ломтиками продолговатой формы. Бульон налейте в глиняный горшочек или чугунок, бросьте туда ломтики мяса и варите 20—30 минут в духовке. Пока сварится мясо, нарежьте небольшими кубиками картофель, полукольцами лук и все вместе обжарьте в кипящем масле. А теперь в горшочек с мясом положите картофель, варите его не больше 15 минут, после этого киньте лук и варите еще 5—10 минут. В конце поло-

жите рубленую зелень (петрушка, укроп), лавровый лист и варите еще минут 15. Можно для вкуса добавить немного сухого вина.

ПЕЧЕНЬ С ГРИБАМИ

Печень промойте в холодной воде, нарежьте кусочками и обжарьте в кипящем масле.

Предварительно замочите на ночь сухие грибы, а потом каждый гриб очень тщательно промойте под струей холодной воды. Сложите грибы в кастрюльку и варите в небольшом количестве воды. Затем порежьте их продолговатыми тонкими кусочками и жарьте в кипящем масле вместе с нарезанным кольцами луком, пока лук не станет золотистым. Печень, грибы и лук положите в глиняный горшок или чугунок, залейте бульоном, в котором варились грибы, сметаной и поставьте в духовку.

Можно добавить и картофель. Нарежьте его ломтиками, обжарьте слегка в кипящем масле, положите в чугунок с готовой печенью, грибами и луком и поставьте в духовку, чтобы на картофеле образовалась румяная корочка.

На 300 г печени (свиной или говяжьей): 50 г сухих грибов, 100 г сливочного или топленого масла, 100 г сметаны, 5—6 картофелин, 1—2 луковицы.

ВАРЕНИКИ ПО-СТАРОРУССКИ

Сначала приготовьте обыкновенное тесто для вареников. Самое главное — начин-

ка. Легкое и сердце промойте в холодной воде, сварите и пропустите через мясорубку. Мелко нарежьте и обжарьте в кипящем масле лук. Положите туда же фарш и немного пожарьте все вместе.

Предварительно замоченные на ночь грибы отварите, затем мелко нарежьте и обжарьте в кипящем масле.

Перемешайте мясной фарш с грибами — начинка готова. Из теста сделайте лепешки, немного больше, чем для обычных вареников. Положите на каждую начинку и защипите края.

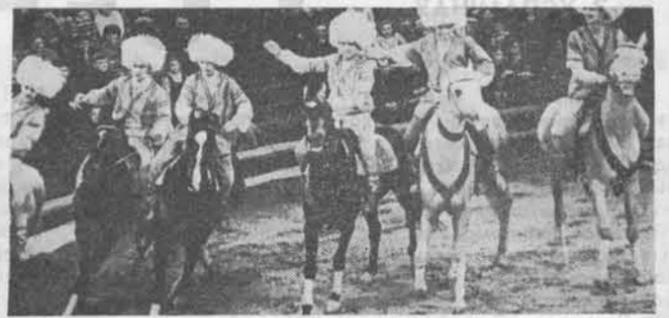
Отварите вареники в воде или бульоне.

На 300 г ливера (100 г сердца, 200 г легких): 15 г грибов, маленькая луковица, 30 г сливочного или топленого масла.

СБИТЕНЬ

В воду положите мед и кипятите 20—25 минут, затем добавьте специи (имбирь, корицу, лавровый лист, тмин) и кипятите еще 5 минут. Смесь обязательно процедите через сито или марлю и добавьте жженку. Вот как ее приготовить: 1—2 кусочка сахара положите в столовую ложку и держите на огне, пока не образуется черная жидкость. Это и есть жженка. Сбитень подается горячим.

На стакан воды: 3—4 чайных ложки меда, корица, тмин, имбирь, лавровый лист по вкусу, 1—2 кусочка сахара.

НА АРЭНЕ БЕЛАРУСКАГА ЦЫРКА

Пачатак вясны азнаменаваўся для аматараў цыркавага мастацтва новай праграмай у Мінскім цырку.

НА ЗДЫМКАХ:

1. Джыгіты Туркменіі пад кіраўніцтвам народнага артыста Туркменскай ССР Даўлета ХАРДЖАБАЕВА.
2. Любімцы самых маленькіх глядачоў — дрэсіраваныя шымпанзе.
3. Акробатка А. САЛОХІНА.
4. Паветраныя гімнасты КРЫЛЕНКІ.

Мікола АЛТУХОЎ

Каб не любілі Афрадзіту, Яна б такую не была.
І мрамурова — нібыта Яна з сардэчнага святла.
Не кожны высячэ такую, Але найлепшаю парой Сваю каханую — жывую — Не раз мы бачылі такой. Тваю руку вазьму ў далоні — І закінае ў сэрцы шквал. З табой я — ідалапаклоннік, І ўся зямля — Твой п'едэстал!

Зімовая казка.

Фотаэцюд В. ДУБІНКІ.

ПРАЕКТ, РАСПРАЦАВАНЫ ЗА КРАТАМІ

Праект падводнай лодкі, распрацаваны вязнем адзіночнай камеры Кронверскай курціны Петрапаўлаўкі і Шлісельбургскай крэпасці, праз 137 гадоў увасоблен у макеце, які выстаўлен у Дзяржаўным музеі БССР.

Музей сабраў матэрыял аб аўтару гэтага вынаходства, распрацаванага ў незвычайных умовах. Урадженец вёскі Карытніца былой Мінскай губерні Казімір Гаўрылавіч Чарноўскі стаў вязнем самых страшных царскіх турмаў за актыўную рэвалюцыйную дзейнасць. Нягледзячы на суровыя ўмовы зняволення, ён у 1829—1832 гадах распрацаваў праект адной з першых рускіх падводных лодак і прадставіў з турмы ўладам яе чарцяжы.

Чарноўскі ўяўляў гэту лодку водазмяшчэнем у 25 тон, даўжынёй да дзесяці, а вышынёй — да двух метраў. Паводле яго задумы яна змагла б апускацца на глыбіню да 20 метраў. Гэты падводны карабель быў разлічаны на экіпаж 30—35 чалавек. Ёсць адна цікавая рыса ў гэтым не ажыццэўленым у царскі час праекце. У над-

водным і падводным становішчы лодку павінны былі рухаць... 28 весляроў з вёсламі, падобнымі на парасончыкі. Для надводнага плавання мог ужывацца і парус.

Праект К. Чарноўскага меў і свае іншыя асаблівасці. Для назірання за гарызонтам і падачы ў корпус паветра прызначалася рубка з ілюмінатарам. У пярэдняй частцы за бортам знаходзіўся «знішчальны апарат» у выглядзе параховой міны, якая аўтаматычна магла ўзрывацца пасля адходу лодкі.

Казімір Чарноўскі ўпершыню ў айчынным караблебудаванні выказаў ідэю збудавання падводных лодак з металу і прапанаваў надаваць ім абцякальную форму, бліжнюю да формы сучасных падводных лодак. Беларускі вынаходнік таксама ўпершыню ў гісторыі падводнага плавання прапанаваў сістэму рэгенерацыі паветра. Яму належыць і думка аб серыйным выпуску падводных суднаў.

У архівах Ленінграда захаваліся чарцяжы і дакладныя запіскі, пасланыя К. Чарноўскім з казематаў царскіх турмаў, дзе трымаў

асабліва важных злачынцаў. Мяркуючы па дакументах, работу над праектам падводнай лодкі ён пачаў яшчэ ў час свайго жыцця ў Беларусі. Як лічаць гісторыкі, Чарноўскі быў звязаны з дэкабрыстамі і шэрагам іншых рэвалюцыйных груп Расіі. Вынаходнік у запіскі Мікалаю І меркаваў, што падводныя лодкі «могучь быць малымі, сярэднімі і вялікімі і зробленымі з жалеза і медзі». Ён прапанаваў асобныя памяшканні для грузаў, кухні і прыстасаванні для стральбы з ружжаў.

Макет гэтага дзівоснага судна на працягу года, паводле захаваных дакументаў, аднаўляў загадчык суднамадэльнай лабараторыі рэспубліканскай станцыі юных тэхнікаў В. Калтуноў. У музеі побач з макетам дэманструецца частка чарцяжоў К. Чарноўскага, у прыватнасці схема ўнутранай будовы лодкі і размяшчэння экіпажа.

гумар

— Запэўніваю вас, што слабы пол лячэй пераносіць пакуты, чым мужчыны!
— Вы ўрач?
— Не. Я прадавец абутку.

— Ты зусім пазбаўлены пацукі гумару. Смяейся з дурных жартаў шэф.
— Можна, пацукі гумару ў мяне і няма. Затое высока развіты інстынкт самазахавання...

— Пан Джэксан, вы ў апошні час вельмі змяніліся!
— Але я зусім не пан Джэксан!
— Ну, вось бачыце...

Падрастаючая дачка наказвае свайму бацьку новую сукенку з вялікім дэкальце:
— Ці падабаецца табе мая сукенка?
— Падабаецца, але было б лепей, каб ты ўвайшла ў яе глыбей.

Маці піша ў школьным дзёніку дацкі апраўданне: «Прашу зразумець прычыну спазненняў Юлі. У яе дзве сястры і толькі адно лустра».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.